

E L Ő T E R J E S Z T É S **a Képviselő-testület ülésére**

Tárgy: Emléktábla elhelyezése Tóth Lajos vadászpilóta és Winkler Dezső Kossuth-díjas gépészmérnök emlékére egykori lakóházuk falán

Tisztelt Képviselő-testület!

I.

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) a család megkeresésére emléktáblát kíván elhelyezni Tóth Lajos vadászpilóta emlékére egykori lakóháza, a Magyar jakobinusok tere 1. szám alatti ház falán.

Tóth Lajos vadászpilóta, becenevén „Drumi”, 1922-ben Újfehértón született. 18 éves korában kezdte a repülő kiképzést, és 1942 decemberében évfolyamelsőként avatták hadnaggyá. 1943 tavaszán a keleti frontra vezényelték, ahol a bevetések során öt légi győzelmet aratott. 1944. március 14-én vezényelték haza, és a 101. Puma vadászrepülő-osztály „Retek” századának rajparancsnoka, majd novembertől parancsnoka lett. Szolgálat alatt összesen 28 igazolt légi győzelmet ért el, ezzel a Magyar Királyi Honvéd Légierő második legeredményesebb pilótája lett. A bevetések során emberi kvalitásai is megmutatkoztak. A Puma repülőszázad tagjai a háború végét amerikai hadifogságban éltek meg, ahonnan Tóth Lajos 1947 tavaszán tért haza. 1948-ban megbízták, hogy vegyen részt a magyar légierő szervezésében, tapasztalataival segítse az új pilótageneráció kiképzését. 1950-ben századossá nevezték ki. 1951 márciusában tizenkét társával együtt letartóztatták, és koholt vádak alapján pert indítottak ellene. Összeesküvés címén harmadrendű vádlottként egyedül őt ítélték halálra, és 1951. június 11-én 29 éves korában kivégezték. Sokáig még sírhelye is azonosítatlan volt. 2003 szeptemberében a Honvédelmi Minisztérium katonai tiszteletadása mellett – immár posztumusz alezredeként – az Újköztemető 298-as parcellájában temették el.

Pályafutása során több kitüntetést is kapott, továbbá elnyerte a „Magyar Érdemrend tisztikeresztje hadidíszítménnyel és kardokkal” kitüntetést.

Az előterjesztés mellékleteként csatoljuk a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Tóth Lajos életútjáról készített hadtörténeti szakvéleményét.

A tábla elkészítésére a szakiroda árajánlatot kért, költsége bruttó 216.535,- Ft, amelynek megfizetését az Önkormányzat vállalja.

Tájékoztatom a Képviselő-testületet, hogy a Magyar jakobinusok tere 1. számú épület társasház, amelyben az Önkormányzatnak 156/1000-ed tulajdonrésze van.

II.

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat a család megkeresésére emléktáblát kíván elhelyezni Winkler Dezső Kossuth-díjas gépészmérnök emlékére egykori lakóháza, a Városmajor utca 26/c számú ház falán.

Winkler Dezső 1901-ben Téten született. A brünni német nyelvű műszaki egyetemen 1925-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet. 1925-1936 között a győri Rába Magyar Vagon- és Gépgyárban konstruktőr, 1936-1948 között az autóosztály vezető főmérnöke. Közben 1944-ben Németországba deportálták, ahonnan sikerült megszöknie, és 1944 márciusától hadiipari tudása és pótolhatatlansága miatt munkaszolgálatosként irányította a haditermelést a győri gyárban. 1951-ben Kossuth-díjat kapott a buszok, teherautók, traktorok és motorok fejlesztéséért. Később osztályvezető lett az általa szervezett Járműfejlesztési Intézetnél, majd 1968-as nyugdíjba vonulásáig annak igazgatója. Ő tervezte minden idők legsikeresebb magyar terepjáróját, a Magyar Királyi Honvédség részére fejlesztett Rába Botondot, mely jelentős szerepet játszott a háborús manőverekben. A Gépipari Tudományos Egyesület Gépjármű- és Motorteknikai Szakosztályának elnöke volt. Az ENSZ munkabizottságában szakértőként képviselte a magyar járműipart. 1950-től haláláig élt családjával a Városmajor u. 26/c alatti házban.

A tábla elkészítésére a szakiroda árajánlatot kért, költsége bruttó 218.313,- Ft, ennek 50%-át a család, 50%-át az Önkormányzat vállalja.

Tájékoztatom a Képviselő-testületet, hogy a Városmajor u. 26/c számú épület társasház, amelyben az Önkormányzatnak tulajdonrésze nincs.

Mindkét emléktábla állításáról és a táblák szövegéről a Polgármesteri Hivatal szakirodája egyeztetett az érintett családokkal és a két társasház közös képviselőjével. Az előterjesztés mellékleteként benyújtott emléktábla szövegeket mindkét fél jóváhagyta, és azokat ilyen formában támogatja. Mindkét tábla állításához a tulajdonosok hozzájárulását a szakiroda beszerezte.

Jelen előterjesztésemben a két emléktábla szövegét és a fedezetek megjelölését jóváhagyásra terjesztem a Képviselő-testület elé.

Az előterjesztést véleményezésre megküldtem az Oktatási és Kulturális Bizottság részére. A Bizottság véleményéről a testületi ülésen adok tájékoztatást.

Kérem a Képviselő-testületet az alábbi határozati javaslatok elfogadására.

Határozati javaslatok:

1. A Képviselő-testület egyetért azzal, hogy Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat a melléklet szerinti emléktáblát helyezze el a Budapest XII. kerület, Magyar jakobinusok tere 1. számú épületen, Tóth Lajos vadászpilóta egykori lakóháza falán. A felállítandó tábla költségét, bruttó 216.535,-Ft-ot az Önkormányzat vállalja.

(A döntéshozatal módja: egyszerű többség)

2. A Képviselő-testület egyetért azzal, hogy Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat a melléklet szerinti emléktáblát helyezze el a Budapest XII. kerület, Városmajor u. 26/c számú épületen, Winkler Dezső egykori lakóháza falán. A felállítandó tábla költségének felét, bruttó 109.157,-Ft-ot az Önkormányzat vállalja.

(A döntéshozatal módja: egyszerű többség)

Budapest Hegyvidék, 2022. április „21. „

Fonti Krisztina
alpolgármester

Láttam:

dr. Gottfried-Tusor Gabriella
jegyző

Pokorni Zoltán
polgármester

Melléklet: a két emléktábla szövege
hadtörténelmi szakvélemény

E HÁZBAN LAKOTT 1945-TŐL

TÓTH LAJOS

(1922 – 1951)

„DRUMI”

A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉD LÉGIERŐ
EGYIK LEGEREDMÉNYESEBB VADÁSZPILÓTÁJA.
A KOMMUNISTA DIKTATÚRA IDEJÉN
ÖSSZEESKÜVÉS KOHOLT VÁDJÁVAL
HALÁLRA ÍTÉLTÉK ÉS 1951. JÚNIUS 11-ÉN KIVÉGEZTÉK.

ÁLLÍTOTTA:

A HEGYVIDÉKI ÖNKORMÁNYZAT

2022.

EBBEN A HÁZBAN ÉLT 1950-TŐL HALÁLÁIG

WINKLER DEZSŐ

(1901-1985)

**KOSSUTH-DÍJAS GÉPÉSZMÉRNÖK,
A KIMAGASLÓ TELJESÍTMÉNYŰ RÁBA BOTOND
KATONAI TEHERGÉPKOCSI FŐKONSTRUKTŐRE,
A JÁRMŰFEJLESZTÉSI INTÉZET ALAPÍTÓJA**

**ÁLLÍTOTTAK:
A HEGYVIDÉKI ÖNKORMÁNYZAT ÉS
A WINKLER CSALÁD
2022.**

HONVÉDELMI MINISZTERIUM
HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM

Nyt. szám: MÚZ/104/2021

Hív. szám: VIII- 88/2/2021

. sz. példány

„Elektronikus úton továbbítandó!”

Fonti Krisztina

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat
alpolgármester

Budapest

Tárgy: hadtörténelmi vélemény

Tisztelt Alpolgármester Asszony!

A HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum a Hegyvidéki Önkormányzat emléktábla állítási szándéka tárgyában érkezett megkeresése kapcsán a következő hadtörténelmi szakvéleményt adja.

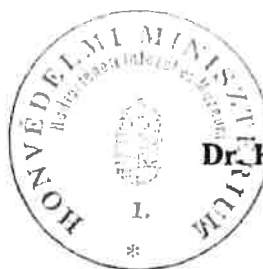
Vitéz Tóth Lajos posztumusz alezredes, becenevén “Drumi”, kiváló vadászpilóta volt, aki tudása és vagánysága révén a II. világháború második legeredményesebb magyar repülőaszává vált, emellett kiemelkedő vezetői képességeit is számos alkalommal bizonyította. Érdemeit jól jelzi, hogy pályafutása során számos kitüntetés mellett elnyerte a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét a hadidíszítménnyel és a kardokkal.

1940-ben a pécsi katonai főreáliskolában érettségizett, majd bevonult a kassai m. kir. Horthy Miklós Repülő Akadémiára, ahol 1942. december 6-án évfolyamelsőként avatták hadnaggyá. A következő év tavaszán Börgöndön kapta meg a Bf 109 típusképzést, hogy július 1-vel a keleti frontra vezényeljék, mint az 5/2. vadászrepülő-század tagja. Első légi győzelmet szeptember 5-én érte el egy Iljusin Il-2 típusú csatarepülőgép lelövésével. Töretlen harci kedvére jellemző eset, hogy 1943. október 3-án egy szovjet vadászrepülő meglepetésszerű támadással lelőtte a gépét, Tóth pedig az ellenséges vonalak mögött ért földet, ahonnan kétnapi küzdelem után sikerült a Dnyepert átúszva elérnie a saját vonalakat. 5. légi győzelmet, amivel repülőasszá vált, november 5-én Kijev térségében aratta. A keleti frontról 1944. március 14-én vezényelték haza, hogy május 1-től rajparancsnokként szolgáljon tovább a 101. Puma vadászrepülő-osztály 101/2. “Retek” századában. Emberi kvalitásait jól jellemzi, hogy július 7-én, miután lelőtt egy P-38 Lightning repülőgépet, egy amerikai vadász az ő 109-esét is eltalálta. Az amerikai és a magyar pilóta egymás közelében ért földet ejtőernyővel, így Tóthnak lehetősége nyílt arra, hogy megvédje az amerikai hadnagyot, akit a feldühödött falusiak meg akartak lincselni. Ennek folyományaként később feljelentették, ellenséggel való cimborálás ürügyén. A vádat csupán az osztály parancsnoka, a legendás Heppes Aladár közbelépésre ejtették. November 16-tól a “Retek” század parancsnokaként folytatta szolgálatát, összesen 28 igazolt légi győzelmet érve el, ezzel a magyar királyi Honvéd Légierő második legeredményesebb vadászpilótája lett.

A hadifogságból 1947 tavaszán tért haza, majd 1948-ban behívták Mátyásfüldre, hogy vegyen részt az erőteljes fejlesztésnek induló magyar légierő szervezésében, tapasztalataival segítve az új pilótageneráció kiképzését, szolgálatba állítását. 1950-ben századossá nevezték ki, ám Tóth mindvégig szálla volt a kommunista államhatalom szemében. Végül 1951. március 3-án az ÁVH letartóztatta és koholt vádak alapján pert indítottak ellene. Három hónapon belül összeesküvés címén halálra ítélték, és 1951. június 11-én a Gyűjtőfogház falánál, 29 éves korában kivégezték.

Kiváló repülőtudása, rátermettsége, eredményessége és kiemelkedő személyes bátorsága, a Haza védelme iránti elkötelezettsége miatt vitéz Tóth Lajos posztumusz alezredes a magyar katonai repülés egyik legnagyobb alakja. A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum a Hegyvidéki Önkormányzat emléktábla állítási szándékát szakmailag indokoltnak és támogatandónak tartja.

Budapest, 2021. április 16 -n

Tisztelettel:

Dr. Kovács Vilmos ezredes
parancsnok

Készült: 2 példányban

Egy példány: 2 lap

Ügyintéző: Soós Péter őrgy. (e-mail: soos.peter@mail.militaria.hu)

Kapják: 1. számú példány: Címzett

2. számú példány: Irrattár